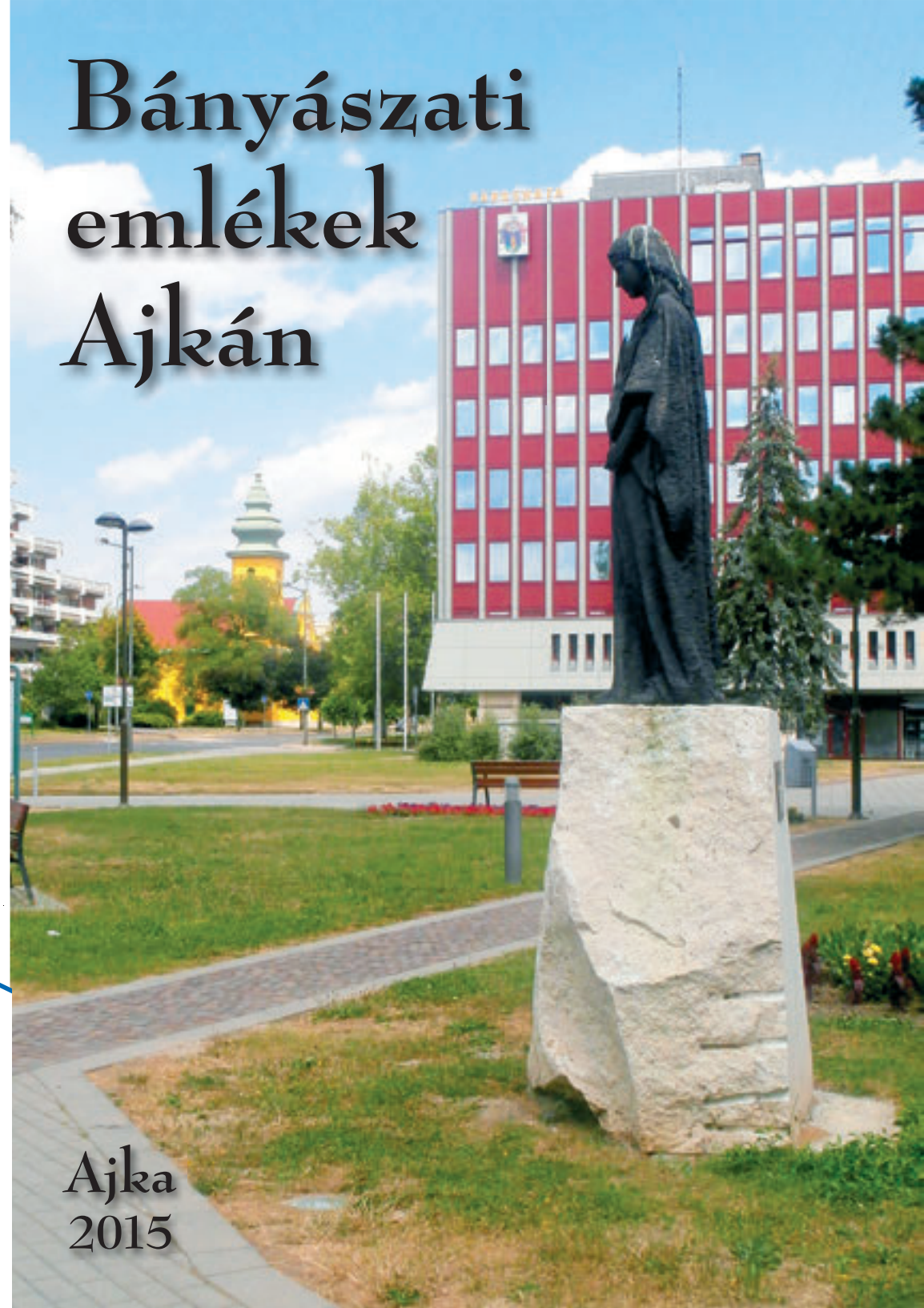

Bányászati emlékek Ajkán

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Ajka
2015

Bányászati emlékek Ajkán

Ajka
2015

„Csak a múltnak megbecsülésén épülhet fel a jelen.”
(Széchenyi István)

A szöveget írta, fényképezte:
Vesztróczy László

Az ajkai katolikus templom oltárképének
felvételét *Györkös József*,
a bódéi templom és a csingeri kápolna
harangjainak felvételeit
Horváth Károly készítette

Lektorálta:
Horváth Károly ny. bányamérnök

Nyomdai előkészítés:
Herbent Tamás

Nyomás:
I + G Nyomda Bt.

Kiadja:
Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ, Ajka

TÁMOP-3.2.8. B-12/1-2012-0040.

Bányászati emlékek Ajkán

Előszó.....	7
-------------	---

Városközpont (A)

1. Szent Borbála szobor a művelődési ház előtt	9
2. Borbála alakja a város címerében a Városháza épületén.....	11
3. Bányász alak a templom oltárképén	12
4. Bányász himnusz szól naponta a katolikus templom tornyából ...	12
5. Szobor a Hild parkban.....	13
6. Bányavárat biztosítás a városismereti tanösvényen, a Kaszinó-parkban	14
7. Kapudisz a Május 1. téren.....	14
8. Bányász család.....	15

Bódé (B)

1. Bóday Gábor emléktábla és utcanév a kenyérgyári körforgalomnál.....	16
2. Bányász életkép a szénosztályozó bejáratánál.....	17
3. Utcanevek: Jó szerencsét utca, Csille utca.....	18
4. Bányászati emlékek gyűjteménye a volt bódéi iskolában	18
5. Bányász áldozatok sírja, és emléktáblája a bódéi temetőben.....	19
6. Bányász jelvény és Jó szerencsét felirat a bódéi templom harangján	20

Alsócsinger (C)

1. Csingervölgy mozdony a Feketegyémánt utca elején.....	21
2. Bányászhimnusz emléktábla a csingeri kápolna falán.....	22
3. Borbála alakja a csingeri kápolna harangján.....	23
4. Bányászati emlékpark a Feketegyémánt utcában	24
5. Utcanevek: Feketegyémánt utca, Bányász utca, Csákány utca, Vájár utca	24
6. A csingeri '56-os áldozatok emléktáblája	25
7. Emléktábla a Jókai bánya helyén	25
8. Bányászati Múzeum a Parkerdőben.....	26
Emléktábla az 1909. január 14-i bányaszerencsétlenség áldozatainak.....	27

A bányákban és az erőműben elhunytak emlékműve	28
Riethmüller Ármin emléktábla	29
Az '56-os forradalom mártírjainak emléktáblája	29
Szent Borbála szobrok a múzeumban	30
Az utolsó csille szén	31
Az ajkai bányüzemek vezetőinek domborművei	32
9. Emléktábla a parkerdőben, az 1909. januári bányaszerencsétlenség légaknájánál	33

Padragkút (D)

1. Emléktábla a csékúti temető ravatalozóján	34
2. Bányászemlékmű a padragi bánya központi épülete előtt	35
3. Bányászemlékmű a padragi bánya egykori bejáratánál	35
4. Mikovinyi utcanév	36
5. Padragkúti Művelődési Ház, bányász emlékszoba	37

Felsőcsinger (E)

1. Bányász síremlékek a felsőcsingeri temetőben	38
2. Emléktábla a felsőcsingeri bányászkolónia helyén	39

Előszó

1865–2004

Ez a két évszám keretbe foglalja az ajkai szénbányászat 139 éves történetét. Sok-sok szép emlék, rengeteg kitermelt szén és bányásztragédiák jellemzik e 139 évet. Egy gyönyörű szakma, amely alapja volt egy város kialakulásának, soha el nem múló nyomot hagyott történelmünkben.

A közben létrehozott emlékeket kötelességünk megőrizni, hogy az utókor se feledkezzen meg rólunk. Köszönet e kis kötet alkotóinak, hogy ezt a nemes feladatot Ők is segítették.

Jó szerencsét!

Győr Sándor

a Bányászokért Alapítvány elnöke

Szent Borbála szobor a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ előtt

A/1

A Borbála szobor avatására 2005. január 14-én került sor, a 139 éves ajkai szénbányászat, valamint az 1909. január 14-én Ármin-aknán történt, 55 halálos áldozatot követelő bányaszerencsétlenség emlékére.

A Borbála név a pogány Barbarus név női változata, a 4. század első éveiben született, a mai Izmirben. Apja pogány volt, aki a lányát egy toronyba zárta, valahányszor kereskedelmi útra ment. Egy ilyen távollét adta az alkalmat arra, hogy Borbála felvegye a kereszténységet, s a szentháromságba vetett hite jeleként egy harmadik ablakot is vágatott a torony falába.

Apja hazatérve, már az ablakok számából rájött, hogy lánya megvált az ősi hitétől. Meg akarta ölni, de Borbála menekülése sikeres volt, a torony falai megnyíltak. Ezután a hegyek között egy barlangba rejtőzött el, de

dünk. Oltalmazz meg minket minden szerencsétlenségtől és bajtól. Könyörögi érettünk és légy erős pártfogónk, mindörökké. Ámen.”

A Borbála nap újbóli megünneplése 1989. december 4-én, a budapesti városmajori templomban kezdődött.

Az ajkai Borbála szobor *Bánvölgyi László* szobrászművész alkotása. A szobor felavatását követően minden év december 4-én, Borbála napon városi megemlékezés keretében kerül sor a koszorúzásra.

árulás folytán az apja rátalált. A prefektus elé vitték, megkínozták, de Borbála hű maradt hitéhez. Kialudtak azok a fáklyák, amelyekkel kínozni akarták, amikor a város piacára vitték ruhátlanul, akkor köd és felhő takarta el testét.

Borbálát fővesztésre ítélték, s az ítéletet az apja hajtotta végre, kardjával lefejezte. A szörnyű tettéért az apa megalkolt: hazafelé tartott, mikor villám sújtotta agyon. Ezért is kéri Borbála oltalmát villámcsapás és tűzvész ellen is, hiszen őt a hirtelen és készületlen halál elleni oltalmazónak védőszentnek tartják. Védőszentjüknek tekintik a tüzesek, a hegymászók és a bányászok, akik a sújtólég okozta veszélyben végzik munkájukat.

Hosszú évtizedekig, leszállás előtt Borbálához imádkoztak a bányászok: „Óh Szent Borbála! Hozzád fordulunk mindazok, kik a föld mélyébe leereszke-

Borbála alakja a város címerében, a Városháza épületén

A/2

Ajka város képviselőtestülete 1992. szeptember 28-án fogadta el a helyi címer és zászló alapításáról és használatának rendjéről szóló rendeletet. *Kamper Lajos* grafikusművésznek egy történelmi hagyományokkal nem rendelkező ipari város számára kellett címet alkotni, aki igyekezett kapcsolódni a régi hagyományokhoz, amikor a kék háttérrel az Ajkay családra, a zöld hármashalom a Bakony közelségére az utal.

A címer fő alakja Szent Borbála, a pajzs középtengelyében a jobbában zöld pálmaággat tart. balra tőle az arany torony. A vértanú lábai előtt hegyes végű kis ezüst pajzsban nyeleikkel keresztbe tett bányászkalapácsok láthatók.

Ünnepélyesebb alkalmakra a város egy címerdíszekkel ékesített pajzsot használ: a pajzson lovagi sisakra helyezett arany koronából kiterjesztett szárnyú ezüst galamb emelkedik ki. A pajzsot balról vörös-ezüst, jobbról kék-arany foszlány övezi.

Ez a címer váltotta fel az 1974-ben elfogadott, baloldalán sávos, jobboldalán három gyárkéményes, *Sinka Mátyás* grafikusművész által tervezett városi címet.

Az új címet 1995 augusztusában tették fel a Városháza épületére.

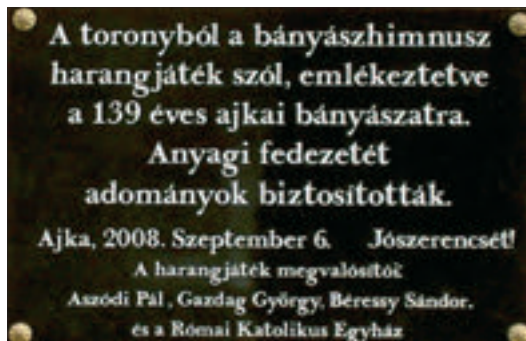
A/3 Bányász alak a templom oltárképén

Az ajkai Jézus Szíve római katolikus templom 1933–34-ben épült. Az oltárkép 1941-ben készült, *Jakab Károly* (1904–1994) festőművész alkotása: Jézus alakja ajkai munkások, üvegfüvők és bányászok között. A kép jobb oldalán álló bányászt karbidlámpával a kezében ábrázolva.

A/4 Bányász himnusz szól naponta a katolikus templom tornyából

2008. szeptember 6-án csendült fel először az ajkai Jézus Szíve templom tornyából a Bányász Himnusz dallama. Azóta naponta 14 órakor hallható a harangjáték. Ez a dal a bányászok legszentebb himnusza. Felhangzik a bányászok ünnepein, összejövetelein, s a földi világtól való búcsú pillanataiban is.

A himnusz szövege *Kunoss Endrétől* (Egyházashetye 1811. 04. 09 – Káloz 1844. 06. 22.) származik, ma is az ő szövegével ismert.

Szerencse fel, szerencse le;
 Ilyen a bányász élete.
 Váratlan vész rohanja meg,
 Mint bérctetőt a fergeteg.
 Nem kincs után sóvárgok én,
 Bányász kislányt óhajtok én,
 Bányász kislányt óhajt szívem,
 Ki szívében bányász legyen.

A templom falán emléktábla utal a harangjátékra.

És hogyha majd a föld ölében vég-
 órákat éljük,
 Isten kezében életünk.
 Ő megsegít, reméljük!
 Te kisleány ne bánkódjál,
 Bányásként halni szép halál!
 Egekbe szállani fel, fel. Szerencse fel,
 Szerencse fel, szerencse fel!

Szobor a Hild-parkban

A/5

Az ajkai szénbányász-
 szat 120. évfordulóján,
 az 1985-ös bányászna-
 pon avatták fel *Marton*
László szobrászművész
Bányászok című alkotá-
 sát.

A bronzból, kőből és
 fából készült szobor
 kompozíció plasztiku-
 san jeleníti meg a bá-
 nyászok nehéz munká-
 ját. Méltó megjeleníté-
 se a szénbányászok
 helytállásának, hősie-
 s küzdelmüknek.

A/6 Bányavágat biztosítás a városismereti tanösvényen, a Kaszinó-parkban

A Kaszinó-parkban kialakított városismereti tanösvényen végighaladva a látogató megismerheti a város ipartörténetét, közte a bányászat múltját is. A TH profilú, hazai fejlesztésű acélgyűrűs vágatbiztosító szerkezet emlékeztet bennünket a város bányász múltjára.

A/7 Kapudísz a Május 1. téren

A Május 1. tér 3 és 5 sz. lépcsőháza bejárati ajtaja felett bányászjelvény látható.

Bányász család szobor a bányásztelepen, a Liliom utcai parkban

A/8

1954-ben kezdődött Ajka és Tósokberénd között a bányásztelep házainak építése. A hatvanadik évfordulón avatták fel 2014-ben a *Bányász család* című alkotást Diénes Attila Munkácsy díjas szobrászművész alkotását.

B/1 Bóday Gábor emléktábla és utcanév a kenyérgyári körforgalomnál

Bóday Gábor, született Czekelius Günther (Nagyszében, 1897. június 15–Budapest, 1989. június 28.) bányamérnök, bányai igazgató. Iskoláit szülővárosában végezte, 1915-ben érettségizett, majd három évet a fronton szolgált. Leszerelése után részben a

leobeni főiskolán, részben a charlottenburgi egyetemen folytatott felsőfokú tanulmányokat.

1924-től az Ajkai Kőszénbánya Rt. gépészeti üzemvezetője és igazgatóhelyettese, 1928 és 1947 között igazgatója. Nevéhez fűződik a bánya bővítése és rekonstrukciója, az első széles homlokú frontfejtés kialakítása, a padragi új bányüzem megnyitása. Bevezette a száraz tömedékelést, kísérletezett acéltámas biztosítással.

Ebben az időben kapott fürdőt az Árminakna, kórházat a bányatelep. A 2. világháború végén megakadályozta a bányák felrobbantását, ezzel biztosította a folyamatos munkát. 1947-től Budapesten a Magyar Állami Szénbányák központjában, 1949 és 1958 között Komlón dolgozott. Nyugdíjasként a Szabadalmi Hivatal mellékállású szakfordítója. Ajkán feleségül vette Bóday Dezső földbirtokos Éva nevű lányát. 1948-tól a Bóday vezetéknevet használta.

Halálának 20. évfordulóján, 2009-ben emléktáblát avattak a kenyérgyári körforgalomnál lévő kis parkban, a nevét viselő utca elején

Bányász életkép a szénosztályozó bejáratánál

B/2

1960 novemberében készült el az erőmű szomszédságában a központi szénosztályozó. A padragi bányától mintegy 4 km-es kötélpályán indult meg a szállítás, majd bekapcsolták a kötélpályás szállításba a Kossuth aknát, a Jókai bányát, majd az Ármin aknát is.

A szénosztályozó bejáratánál látható *Kothay Nándor: Bányász életkép* című domborműve.

B/3 Jó szerencsét utcanév, Csille utcanév

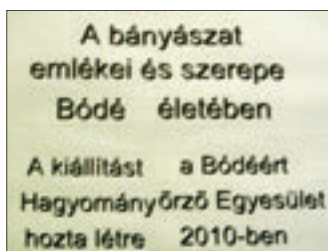
A bányászok hagyományos köszönését utcanév is megjeleníti.

1894. április 7-én, Selmecbányán fogadták el a Péch Antal által javasolt Jó szerencsét köszönést. Addig a *Glück auf*, a *Szerencse fel*, a *Sok szerencsét*, az *Áldást*, *szerencsét* formák voltak használatosak. (Egybeírt forma is használatos.)

A csillékben szállították a szenet, keskenyvágányú vasúton vagy kötélpályán.

B/4 Bányászati emlékek gyűjteménye a volt bódéi iskolában, Dózsa György utca

Száz éves is elmúlt az épület, amelyben a bódéi iskola működött. Ma már nem gyermekszívaj, hanem az egykori bányász élet és a helytörténet emlékei töltik meg a termeket. Az egyházi tulajdonban lévő épület közösségi ház lett, s otthont ad a Bódéért Hagyományörző Egyesületnek. A számos

megemlékezést, eseményt szervező Egyesület lelkes aktivistái tevékenykednek a helyi hagyományok életben tartásáért, a városrész történelmének, múltjának megismertetéséért.

Részletes dokumentációval mutatják be *Bóday Gábor* életét, tevékenységét. Megtalálhatók itt a bányászélet relikviái, az egykori bányászlakások berendezései, munkaruha, ünnepi ruha, szerszámok, kitüntetések, a bányászok ünnepeinek, valamint kulturális életének emlékei.

Bányász áldozatok B/5 sírja, és emléktáblája a bódéi temetőben

Az 1909-es bányaszerencsétlenség nyolc áldozatát a bódéi temetőben temették el, hetet egymás mellett. Sírjaikat később betonszegéllyel, fémoszlopokkal, láncsal körbevonva közös sírrá alakították.

A közös sírrá alakított emlékhelyen – a tragédia 100. évfordulója alkalmából 2008 decemberében emléktáblát állítottak, amelyen a nyolc áldozat neve olvasható.

Treiber Mihály sírja a református temetőben található. A síremlék felirata:

E sírdomb alatt porlik / Ajka Csingervölgyi / köszénbányában elhunyt / TREIBER MIHÁLY / hideg teteme / élt 25 évet / meghalt 1909 január 14-én

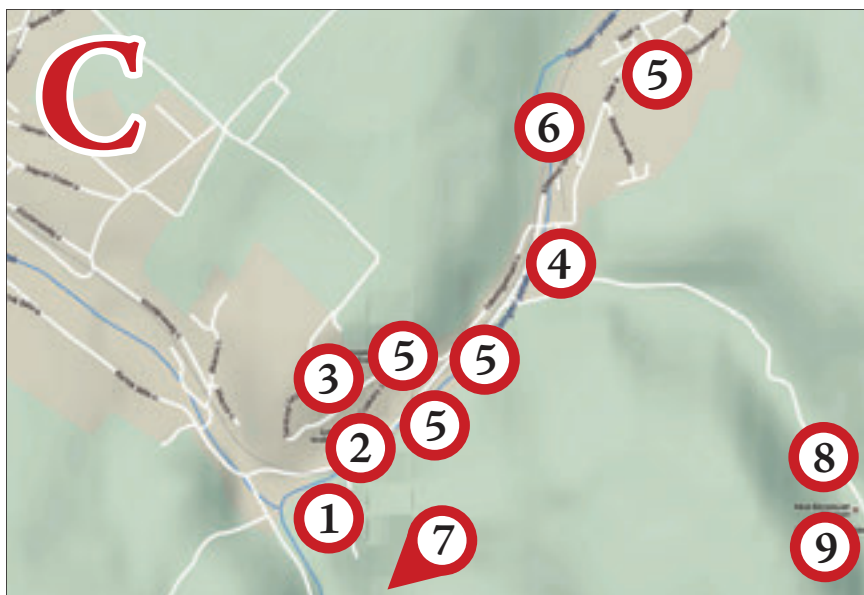
B/6 Bányászjelvény és Jó szerencsét felirat a bódéi templom harangján

A Szűz Mária Szeplőtlen Szíve templom kisebbik harangja egyik oldalán felirat utal Szent Borbálára, a másik oldalon bányászkalapács alatt Jó szerencsét felirat található.

A harang felirata:

Szent Borbála tiszteletére / Felsőcsinger és Bódé harangjaiból / öntötte Gombos Lajos harangöntő / mester Örbottyánban 1981. évben

Csingervölgy mozdony
a Feketegyémánt utca elején

C/1

A 2007. évi bányásznap-i megemlékezés alkalmával avatták fel a Csingervölgy mozdonyt,

ami 1890 és 1953 között szolgálta a bányát, hordta a szenet. A mozdony a Közlekedési Múzeum tulajdonában van, kezelője az ajkai önkormányzat.

Ajkáról 1978-ban Kismarosra került, s ott a Királyréti kisvasút végálmomásán volt kiállítva, így tulajdonképpen megmenekült a szétdarabolástól. *Pásztai Tibor* vasúttörténész odaadó szervezőmunkája tette lehetővé, hogy visszakerüljön Ajkára. Kismaros a nagycenki mozdonygyűjteményből kapott egy hasonló mozdonyt, és így jöhetett létre – 29 évi távollét után – a visszaszállítás.

A mozdony osztrák gyártmányú, a maga idejében a legkorszerűbbnek számított. A ma több mint 120 éves mozdony a város egyik legrégebbi ipartörténeti emléke.

C/2 Bányászhimnusz emléktábla a csingeri kápolna falán

A csingeri kápolna építésére már *Mindszenty József* veszprémi püspöksége alatt készültek tervek, de a háború utáni időszak nem kedvezett a terv megvalósításának. Az ezredforduló idején *Tomor Sándor* plébános irányításával került sor a régi álm megvalósítására. *Horváth Károly*, a bódéi egyházközség világi elnökének szervező munkája is jelentősen hozzájárult a terv megvalósításához.

A kápolna terveit *Lohrmann Mária* építész készítette, a főoltárkép *Fülöp Lajos* festőművész munkája, az ólomüveg ablakokat *Tóth Erzsébet* üvegművész alkotta.

A kápolnát 2006 júliusában avatták fel, s *Boldog IV. Károly Király* kápolna nevet viseli, akit *II. János Pál* pápa 2004. október 3-án avatott boldoggá.

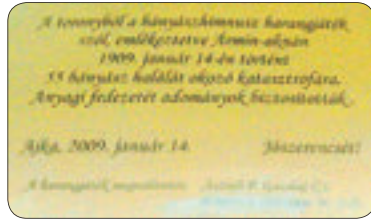
A toronyból ugyanaz a harangjáték szólal meg mindennap 14 órakor, mint a városközponti templomból. Először

2009. január 14-én, a csingeri bányász szereztséltenség 100. évfordulóján csendült fel a Bányászhimnusz dallama.

A torony homlokzati oldalára bányász alakkal díszített órát helyeztek el a tragédia emlékére, a bányásztragédia centenáriumnán, 2009-ben.

Erre utal a két évszám: 1909–2009.

Borbála alakja a csingeri kápolna harangján

C/3

A csingervölgyi Boldog IV. Károly kápolna harangjának felirata: „Ké-szült 1929. évben / az ajkai bányaalkalmazottak szeretetadományából. / Öntötte Szlezák László harangöntő. / Magyarország aranykoszorús mestere. Budapestén”

A harang másik oldalán Szent Borbála dombormű, fején korona, bal kezében kehely. A kép felett: „Szent Borbála védőszentünk”. A kép alatt: „Örködjél felettünk!”

C/4 Bányászati emlékpark a Feketegyémánt utcában

A Csingervölgyért Egyesület tagjai a településrész középpontjában alakítottak ki egy emlékparkot, amely emléket állít az iparágaknak, a bányászoknak.

Elhelyeztek itt egy bányában használt bánya-kocsit, csillét, kisvasúti szakasszal, hogy a bányák bezárása után is maradjon emlék a múlttól.

C/5 Utcanevek: Feketegyémánt utca, Bányász utca, Csákány utca, Vájár utca

A csingeri '56-os áldozatok emléktáblája

C/6

Az emléktábla a csingeri volt irodaház falán található. Ennek az épületnek a földszinti helyiségeiben folytak az 1956-os forradalmi események utáni kegyetlen kihallgatások.

Emléktábla a Jókai bánya helyén

C/7

Tíz évvel a Jókai bánya bezárása után emléktáblát helyeztek el az egykori bánya területén. Az Jókai bányában 1923. október 10-én kezdtek meg a munkát, akkor kezdődött meg annak az aknának a mélyítése, ami a későbbi bányakomplexum alapja lett.

A Csingervölgyért Egyesület szorgalmazta az emléktábla állítását, mivel az eltelt tíz év alatt már minden épületet lebontottak, és semmi jele nincs a területen az egykori üzemnek, mozdulatlan-ság költözött a völgybe.

A 2012. október 10-én tartott emléktábla avató ünnepség keretében a bánya és az erőmű részéről emlékfát is ültettek. *Gazdag György*, a bánya egykori főmérnöke tanulóéveit, mestereit idézte fel, majd leleplezte az emléktáblát.

C/8 Bányászati Múzeum a Parkerdőben

Az ajkai szénmedencében 1865-ben kezdődött meg a szén kitermelése. 1904-ben helyezték üzembe az Ármin függőaknát, amelyben 1959-ig folyt a munka. Szerencsére az akna szinte valamennyi berendezése, felszerelése teljes egészében épségben megmaradt.

Szépen elrendezett környezetben található a múzeum, amely 1965. augusztus 6-án, az ajkai szénbányászat 100 éves jubileuma alkalmából nyílt meg. Bányagépek sokasága látható az udvaron, majd az aknatorony vonja magára figyelmet. Látható az eredeti szállítókas, minden tartozékával együtt. Az aknaudvaron a bányászatban használt termelőeszközök sokasága látható.

1977-ben a korábbi salakhegy alatt 53 méter hosszú tárot alakítottak ki, amelyben a különféle biztosítási módokat mutatják be.

Emléktábla az 1909. január 14-i bányaszerencsétlenség áldozatainak

C/8

1909. január 14-én 55 bányász vesztette életét az Ármin-aknai tűzben. Ezen a napon reggel 259-en szálltak le a mélybe. Nem sokkal a műszak kezdete után a légakna alatt elhelyezett, a bánya szellőztetését biztosító ventilátornál tűz keletkezett. Feltehető, hogy a szénpor gyulladt meg, és a vágatokat füst árasztotta el.

Elhangzott a figyelmeztetés, hogy az Ármin-aknán keresztül mindenki szálljon ki. Meg is indult a bányaterület elhagyása, tizenháromszor fordult a kas. A tizennegyedik azonban elakadt, a rosszul lett bányászok karja, lába kilógott a kasból, ami megakasztotta a gépet.

Az áldozatok emlékét őrzi az aknaház falán az emléktábla.

C/8 A bányákban és az eröműben elhunytak emlékműve

Középen kopjafa áll, körben négy márványtablán sorakoznak a nevek, akik az ajkai bányákban egy napon utoljára szálltak le a mélybe, illetve az eröműben vesztették életüket. 1998-ban a bányásznap megemlékezés keretében avatták fel a bányamúzeum udvarán a *Kapolcsi Kovács Csaba* által tervezett emlékművet, és a kopjafát, amelyet *Dr. Pera Ferenc* egykori vezérigazgató faragott és adományozott a múzeumnak.

Riethmüller emléktábla

C/8

Riethmüller Ármin (1834–1911) mintegy negyedszázadot töltött az ajkai szénbányáknál különböző vezetői beosztásokban

Tevékenységevel megalapozta az ajkai szénbányászatot. A csingervölgyi bányászat kezdeti éveiben csillésként dolgozott, majd végigjárva a ranglétrát, a bánya igazgatója lett.

1889-ben Koronás Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült, még életében aknát neveztek el róla.

Az '56-os forradalom mártírjainak emléktáblája

C/8

1994. október 21-én avatták fel az aknaház falán az 1956-os forradalom bányász mártírjainak emléktábláját.

A Középdunántúli Szénbányászati Tröszt területén dolgozó mártír

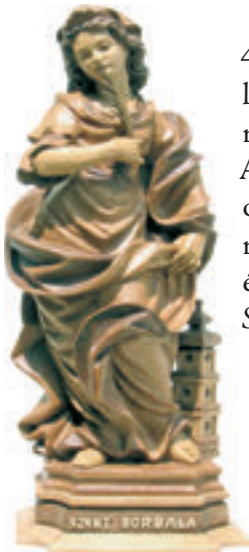
bányászok közül *Varga Gusztáv* dolgozott az ajkai bányánál

Varga Gusztáv (1919–1957) erdélyi születésű, Sopronban szerzett bányamérnöki oklevelet. Dolgozott a nagybányai aranybányában, majd 1945 után Magyarországra települt, borsodi üzemvezető volt, majd kinevezték az ajkai bánya főmérnökének.

A karhatalmi század emberei ismeretlen ok miatt 1957. március 14-én őrizetbe vették. Ártatlannak érezte magát, hiszen a forradalom alatt semmi olyat nem tett, ami miatt megtorlásra számíthatott volna. Ajkán, Devecserben és Veszprémben is többször megverték. A rendőrségről március 20-án vitték át a kórházba, ahol 26-án belehalt sérüléseibe. Ajkai temetését megakadályozták, a veszprémi alsóvárosi temetőben nyugszik.

C/8 Szent Borbála szobrok a múzeumban

1991. december 4-én Szent Borbálát ábrázoló faszobrot ajándékozott Ajkának a németországi testvérvárosban, Unnában élő *F. E. Schulte-Strathaus* úr.

Az oszlopfős márvány talapzaton álló bronz Szent Borbála szobor *Bánvölgyi László* szobrászművész alkotása.

A szobrot a Bakonyi Erőmű Rt. ajándékozta a múzeumnak, az utolsó ajkai szénbánya bezárása emlékére, 2004. december 4-én.

A bányabezárások következtében egyre gyarapszik a múzeum állománya.

2004. szeptember 3-án sajátos kiállítási tárgy került a múzeumba: az utolsó csille szén, mivel az ajkai szénmedence még egyetlen működő aknáját is bezárták. 139 éven át folyt a bányászat, amely sok családnak adott megélhetési lehetőséget. A bányamunka és az azzal kapcsolatos tevékenység 175 áldozatot követelt.

Ajka város mindennapjai egybeforrtak a bányászattal, hiszen általa is lett a régi faluból város.

C/8 Az ajkai bányáüzemek vezetőinek domborművei

2014-ben az ajkai bányáüzemek négy volt vezetőjének – *Bóday Gábor*, *Rietzmüller Ármin*, *Dr. Zámbo János* és *Benyó István* – domborművét avatták fel a bányamúzeumban. A kerámia domborműveket *Keresztes Tibor* magyarpolányi művész készítette.

Emléktábla a parkerdőben, az 1909. januári bányaszerencsétlenség légaknájánál

C/9

A Bányamúzeumtól mintegy 200 méterre továbbhaladva megtaláljuk az Ármin-bánya légaknáját, amely alatt keletkezett az a tűz, amely 55 bányász életét követelte 1909-ben. A betömedékelést 1973-ban egy zománctáblával megjelölték, amit 2009-ben márványtáblára cseréltek le.

EZEN A HELYEN
VOLT AZ A 80m MÉLY LÉGAKNA, AMELY
ALATT A SZELLŐZTETŐGÉP MEGGYULLA-
DÁSÁBÓL EREDŐ BÁNYATŰZ TERMELTE
GÁZOKTÓL 1909.JAN.14-ÉN 55 BÁNYÁSZ
ÉLETÉT VESZTETTE
BETÖMEDÉKELVE: 1973. NYARÁN.

D/1 Emléktábla a csékúti temető ravatalozóján

Az 1909-es bányásztragédia csékúti áldozatainak emlékére a 100. évfordulón a csékúti temető ravatalozóján helyeztek el emléktáblát.

Bányászemlékmű a padragi bánya központi épülete előtt

D/2

Az emlékművet *Hefler László* építész tervezte, s egy bányának a keresztmetszeti képét ácsolattal formálta meg, alatta csillét szimbolizáló sötét-szürke gránittömb emlékeztet a település létrejöttének ezredik évfordulójára. Az emlékművet 2005. szeptember 2-án avatták fel.

Bányászemlékmű a padragi bánya egykori bejáratánál

D/3

A Civil Fórum Padragkútért Egyesület 2005. szeptember 3-án avatta fel saját bányászemlékművét. Emléket állítottak a három padragkúti aknának, a padragi bányászat hősi halottainak.

A park területét Horváth László ingyenesen örökös használatra ajánlotta fel az emlékmű megépítésre. A bányászok védőszentjének szobrát Nyulási József fafaragó készítette.

D/4 Mikovinyi utcanév

Mikovinyi Sámuel (1700–1750) matematikus, mérnök, térképész, a selmecbányai bányatisztképző iskola első tanára. A tatai mocsarak lecsapolását, a pozsonyi, a Pest megyei Duna szakasz szabályozását tervezte. (Mikoviny néven is szerepel.)

Padragkúti Művelődési Ház, bányász emlékszoba

D/5

A művelődési házban kialakított bányász emlékszobát Blaskó Sándor, a Padragi Bányász Hagyományőrző Kör vezetője alakította ki, és gondozza. Zászlókat és a padragi bányászat relikviáit őrzik az emlékszobában.

E/1 Bányász síremlékek a felsőcsingeri temetőben

1932-ben történt szerencsétlenség öt áldozata nyugszik a síremlék alatt.

„Itt pihennek örök békében hű munkásaink, akik szolgálatuk teljesítésében, akik bajtársaik megmentésénél hősi halált haltak.

Ajkai Kőszénbánya Rt.”

A felsőcsingeri Kolónia közkútjának tisztítása közben a kútban üzemeltetett szivattyú gázaitól rosszul lett két bányász segítségére siető három társuk is szénmonoxid mérgezést szenvedett.

Az 1909. január 14-i bányaszerencsétlenség felsőcsingeri áldozatai. Az Ármin-aknai tűzvész 55 áldozata közül 24 bányász itt van eltemetve.

Béke poraikra!

*Hivatásuk áldozatainak a
Kohlen Industrie Verein
Igazgató Tanácsa Wien
1909. jan. 14.*

A fekete gránit obeliszket 1910. január 1-én avatták fel. Krausz Albert pápai kőfaragó mester munkája. 1994-ben felújították, újraavatták.

Pászti Tibor és önkéntes segítők 2007-ben kezdték el a felsőcsingeri temető rendbetételét.

Emléktábla a felsőcsingeri bányászkolónia helyén

E/2

1870-ben kezdődött a szolgálati lakások építése Felsőcsingerben, és létrejött a Kolónia. 1886-ban már közel másfélszáz lakás épült. Ajka várossá válása után a telep fokozatosan elnéptelenedett.

